

Rhinolalie

PORUCHA ZVUKU ŘEČI

Základní pojmy

- VELOFARYNGEÁLNÍ UZÁVĚR (VFU)

⇒ patrohltanový uzávěr

⇒ odděluje dutinu nosní a ústní při realizaci řeči

- VELOFARYNGEÁLNÍ MECHANISMUS

⇒ funkce: **primární** (obtíže se sáním, polykáním), **sekundární** (řeč)

- VELOFARYNGEÁLNÍ INSUFICIENCE

⇒ nesprávná funkce VFU → při polykání, dýchání či řeči není

dostatečný uzávěr mezi měkkým patrem a nosohltanem

Základní pojmy

- REZONANČNÍ DUTINY

⇒ dutina: hrtanová, hltanová, ústní, nosohltanová a nosní

⇒ prochází jimi přerušovaný proud vzduchu z prostoru nad hlasivkami → tzv. „základní hlasivkový tón“

Základní pojmy

- NAZALITA (REZONANCE)

⇒ rezonance dutiny nosní

⇒ fyzikální jev → význam při akustické skladbě hlásek

⇒ podílí se na artikulaci (závislost na činnosti VFU)

⇒ u nazálních hlásek zapojena dutina nosní i nosohltanová

⇒ míru nazality ovlivňují správná funkce VFU a prostory

rezonančních dutin

Základní pojmy

- ORALITA

⇒ rezonance dutiny ústní

⇒ u orálních hlásek je artikulační výdechový proud vzduchu
směřován z hrtanu do dutiny ústní

Rhinolalie

- patologické snížení/zvýšení nosovosti
- vznik na základě poruchy nosní rezonance
- FYZIOLOGICKÁ NOSOVOST (NAZALITA)
 - ⇒ estetický charakter → nosové hlásky
- PATOLOGICKÁ NOSOVOST
 - ⇒ patologická změna rezonance → změna zvuku hlásek

Etiologie

- nejčastěji nedostatečná funkce VFU = **velofaryngeální insuficience** (vrozená/získaná)
- vrozené zkrácené patro
- orofaciální rozštěpy
- zvětšené nosní mandle
- nádory, cysty, polypy
- poruchy svalstva měkkého patra, obrny měkkého patra

Klasifikace

- HYPERNAZALITA (OTEVŘENÁ = RHINOLALIA APERTA)
 - ⇒ patologické **zvýšení** nosovosti
 - ⇒ přebytek podílu nazality při tvorbě řeči a hlasu → silné nosní zabarvení všech orálních hlásek
 - ⇒ nedokonalý VFU → vzduch uniká do dutiny nosní → nosní rezonance se objevuje tam, kde nemá
 - ⇒ postihuje zejména **frikativy** (f, v, j, ch, h, s, z, š, l, ř, r, ť), **afrikaty** (c, č) a **vysoké vokály** (i, u)

Klasifikace

- HYPONAZALITA (UZAVŘENÁ = RHINOLALIA CLAUSA)

⇒ patologické **snížení** nosovosti

⇒ omezení nebo zmenšení prostornosti rezonančních dutin

⇒ nedostatek podílu nazality na tvorbě hlasu a řeči

⇒ výdechový artikulační proud, z důvodu uzavřeného VFU (či jiné překážce v dutině nosní) → neprochází nosem, ale dutinou ústní

⇒ zasažena výslovnost **nosovek** (m, n, ň) → zní jako „b, d, d“

Klasifikace

- SMÍŠENÁ FORMA (RHINOLALIA MIXTA)

⇒ kombinace hypernazality a hyponazality v různé míře

⇒ nedostatečný uzávěr + zmenšený prostor rezonančních dutin

⇒ příčiny **organické** (zduřelá sliznice v dutině nosní a nosohltanové) i

funkční (nesprávné dechové stereotypy)

⇒ narušená výslovnost vokálů, sykavek i nazálních konsonantů

- STŘÍDAVÁ FORMA

⇒ bezděčné střídání otevřené a zavřené rinolalie

Zdroje

- https://is.muni.cz/elportal/estud/pedf/js09/orl/web/pages/8_6_poruchy_zvuku_reci.html
- https://is.muni.cz/el/ped/jaro2016/SP4MK_S4a1/um/62576622/RIN_O_A_PALATO_dodatek.pdf
- <https://theses.cz/id/rxxera/875190>
- <http://www.logopedietabor.cz/poruchy-zvuku-reci/>

Děkujeme za pozornost

Rhinolalie

**KATEŘINA VESELÁ, MONIKA POLÍVKOVÁ
OPEKAROVÁ, VERONIKA ZELINKOVÁ**

Symptomatologie

- postihuje zvuk řeči a artikulaci
- patologické snížení/zvýšení nosovosti v mluvené řeči – porucha nosní rezonance
- míra nosní rezonance – patrohltanový uzávěr a prostory rezonančních dutin
- fyziologická nosovost (nazalita) – nosové hlásky
- patologická nosovost – změna rezonance a zvuku hlásek

Hyperrinolalie (rhinolálie aperta)

- hypernazalita otevřená
- patologické zvýšení nosovosti – změněny všechny hlásky kromě nosovek
- narušené vysoké vokály (i, u)
- nedokonalý uzávěr – vzduch uniká do dutiny nosní
- rezonance – tam kde nemá být
- postihuje zejména frikativy (f, v, j, ch, h, s, z, l, r, ř) a afrikanty (c, č)
- kompenzační mechanismy – souhyby mimického svalstva

Hyporinolalie (rhino clausa)

- hyponazalita zavřená
- patologické snížení nosovosti
- omezení/zmenšení resonančních dutin
- jedna či více překážek v dutině nosní – staví se do cesty výdechovému proudu
- př. zbytněné nosní mandle či sliznice, nádory, dysfunkce patrohltanového závěru, rýma, alergie, polypy, zkřížená nosní přepážka
- zasažena výslovnost nosovek m, n, ň – ztrácejí nosovost b, d, d'
- dýchání ústy

Smíšená forma (rhinolália mixta)

- uzávěr je nedostatečný a zároveň zmenšený prostor rezonančních dutin
- dochází ke smíšení hypernazality a hyponazality v různé míře

Diagnostika

- postupy založené na sluchovém vnímání řečového projevu a jeho hodnocení, metoda pozorování, explorační a studium případu
- Gutzmanova A-I zkouška – přítomnost hypernazality, výslovnost hlásky A-I, pozitivní pokud je slyšitelný rozdíl při hlásce I
- Czermakova zkouška – zrcátko či kovová destička – zamlžení při hypernazalitě
- Schlesingerova zkouška – poukazuje na funkční nebo organickou příčinu, prováděno v leže a ve stole – opakuje, funkční porucha – zhoršení ve stoje
- zkouška N – indikátorem – na stěnu nosu se přiloží mikrofon – snímá chvění
- zkouška otofonem – vnímání chrčivých a dunivých zvuků
- plynulá řeč v pomalém a rychlejším tempu
- obrázkové a slovní testy

Diagnostika – orientační zkoušky

- zkouška nafouknutí tváří – sleduje funkci velofaryngeálního uzávěru
- zkouška pomocí pískání, foukání, chrápání
- zkouška pití brčkem
- schopnost udržet vzduch v ústech a uvolnit ho jednou ústy a jednou nosem
- správně artikulovat explozivy p,b,k,g ve slabikách

Diagnostika – přístrojové metody

- manometrická zkouška – kvalitativní měření úniku vzduchu nosem
- spirometrická zkouška – měření vitální kapacity plic, při dostatečném uzávěru se kapacita nemění
- velofaryngometrie – měří se vzdálenost mezi zadním okrajem měkkého patra a zadní stěnou hltanu
- videofluoroskopie – detailní zobrazení průběhu polykacího aktu
- endoskopie – vyšetřovací metoda tělních dutin a dutých orgánů
- elektromyografie – diagnostika poruch nervosvalového aparátu
- aerodynamická analýza – měří intraorální tlak vzduchu

Terapie

- interdisciplinární – spolupráce několika oborů

Terapie hyponazality

- nácvik správné artikulace nosovek
- nácvik správného dýchání nosem
- logopedické terapii předchází lékařský zákrok – odstraní příčinu nosovosti
- nácvik bráničního dýchání a posilování dýchacích svalů

Terapie

Terapie hypernazality

- usměrňování výdechového proudu
- zvyšování orality, foukací a sací hry, dechová cvičení, vyvolávání dávicího reflexu

Terapie smíšené rhinolalie

- terapie se odvíjí od převažující poruchy

Videa

- <https://www.youtube.com/watch?v=8nc7nbjRSHA>
- <https://www.youtube.com/watch?v=NbNtx8G4E5w>
- <https://www.youtube.com/watch?v=vTd-mc4Us5Y>
- https://www.youtube.com/watch?v=KWz5_fpnZYc

Zdroje

- http://stastny-usmev.cz/wp-content/uploads/Bakalarska_prace_Michaela_Chot_eborova1.pdf
- <https://slidetodoc.com/poruchy-rezonance-hlasu-a-ei-rhinolalie-palatolalie-huhavost/>
- <https://casopis.aklcr.cz/pdfs/lkl/2020/01/04.pdf>
- <http://epedagog.upol.cz/eped4.2004/clanek04.pdf>

